

FEMEIA – VICTIMĂ A VIOLENȚEI FAMILIALE

Cristina CRUDU, lector universitar
(Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți)

The Summary

The given article presents the problem of domestic violence where the woman may become the most frequent category of its victim. American research proves that women are the first to become victims of domestic violence. Statistics demonstrate that to ten women roughly treated by their husbands corresponds one man maltreated by his wife. Domestic violence represents one of the most recent subjects of modern society among other ones like concern about violence display, dilemmas concerning the criminality extension and its reasons, strategies of prevention and struggle against such phenomena.

Violența în familie este o problemă globală, existentă în toate țările lumii, dar este camuflată și deghizată prin intermediul multor reprezentări greșite numite mituri ce se referă la rolul tradițional al bărbatului și al femeii în familie și în societate.

Agresivitatea intrafamilială reprezintă o patologie relațională și de conduite comportamentale deviante. Prin implicațiile sale medico-biologice, socio-juridice, economice, tradiționale heteroagresiunea intrafamilială devine o problemă extrem de importantă în actuala societate [1, p. 44].

Vorbind despre numărul femeilor afectate de violența domestică, vom preciza că nu există o statistică unică (nemaivorbind de una la nivel național), fiecare organizație făcând trimitere fie la cifrele proprii (având ca sistem de referință beneficiarele cărora le-au acordat asistență), fie la unele rapoarte/sondaje de opinie. De exemplu, un studiu realizat de Winrock International în Moldova - „Femeile în situații de risc din Republica Moldova” – menționează că circa 41% din femei au fost afectate de violență în familie cel puțin o dată în viață sau fiecare a patra femeie suferă de violență: 20% din femei nu pot lua nici o decizie fără voia acceptul bărbatului [3, p.98].

Același studiu precizează că rata globală a violenței în familie, estimată pe durata întregii vieți, este semnificativ ridicată pentru femeile cu vârsta cuprinsă între 25 și 35 de ani. Rata violenței este, de asemenea,

mai ridicată pentru femeile cu studii neterminate, precum și pentru femeile din zonele de nord și de sud ale republicii, adică din zonele rurale. Ponderea femeilor cu copii afectate de violență în familie este mai înaltă decât cea a femeilor fără copii. Este important de menționat că cea mai răspândită formă de violență domestică în Moldova este violența psihologică, însoțită de toate celelalte forme de violență enumerate. 39% dintre femei care s-au declarat victime ale violenței, au menționat că violența psihologică este cea mai dureroasă [2, p.21].

Studiul demografic și de sănătate (realizat în 2005) denotă că aproximativ una din patru femei (27%) a trecut prin violență de la vârsta de 15 ani și circa 13% au suferit de violență în ultimele 12 luni, precedente studiului. Cel mai des în calitate de agresor este soțul (69%) și mai rar tatăl-tatăl vitreg (14%) ori mama/mama vitrega (7%) [3, p.66].

Gravitatea și stringența fenomenului o confirmă datele statistice din Republica Moldova în 2007 conform cărora 65% din femeile căsătorite sunt maltratate de soți, concubini, amanti; 20 - 40% din numărul omuciderilor sunt comise de soți/amanti împotriva soțiilor/amantelor. Numai în SUA, de exemplu, la fiecare șase minute se comite un viol, iar la fiecare 25 secunde se comite un omor. Conform cercetărilor sociologice din lume 95% din cazurile de violență domestică sunt îndeplinite de bărbat împotriva femeii, în prezent literatura de specialitate de peste hotare este căutat în deosebi fenomenul victimizării bărbatului /soțului/ concubinului de către femeie /soție/ concubină. Studiind fenomenul dat în Moldova am putea menționa că femeile în primul rând devin victime ale violenței domestice. Statistica națională ne arată că la zece femei maltratarea de către soți îi revine un bărbat maltrat de către soție. În pofida unui cadru legal decent în domeniul violenței în familie, o mare parte din femei nu pot beneficia astăzi de o protecție eficientă de violență în familie [2, p.38].²

Conform studiului "Demografic și de Sănătate", 2005 violența împotriva femeilor în familie reprezintă la 24% din femeile căsătorite declară că au fost supuse în familie violenței fizice, 23% - celei psihologice și 4% susțin că au fost victime ale violenței sexuale [3, p.52].

Una din cele mai grave forme de încălcare a drepturilor umane în societate o constituie violența împotriva femeilor, violența în familie, care în Moldova a căpătat proporții considerabile. În ultimul timp însuși condițiile în care se află societatea - declinul economic, șomajul, foametea, marginalizarea femeilor, incapacitatea bărbaților de a-și întreține familiile surpă temeinicia relațiilor dintre soț și soție, îi face pe bărbați mai agresivi și violenți. Datorită insistenței forțelor progresiste din societate și în mare măsură a ONG-urilor de femei în țară a început să se consolideze o rețea de centre de asistență socială, medicală, psihologică a femeilor - victime ale violenței. Ar fi binevenit ca această rețea să se extindă și să acopere tot teritoriul republicii, în special zona rurală, unde deocamdată femeilor supuse violenței se acordă un ajutor mizer.

Cu referire la factorii ce cauzează violența în familie a fost realizat un studiu pe un eșantion de 48 victime a violenței familiale plasate în cadrul Centrului de susținere a victimelor violenței familiale "Sotis" din m.Bălți. Primul lucru pe care ținem să-l remarcăm este faptul că, în opinia victimelor (atât a celor care au trecut prin violență și trafic, cât și a celor care sunt victime numai a violenței domestice), noțiunea de violență în familie se reduce doar la violență fizică. Deși, dacă au fost întreabate de violență psihologică, cuvinte obscene, violență economică, majoritatea au răspuns că aceste lucruri sunt ceva firesc, cu care se confruntă/se confruntau în fiecare zi și nici nu încearcă să le schimbe. Ceea ce ar fi vrut la sigur să schimbe este ca să nu mai fie bătute, căci violența psihologică o suportă ca pe ceva absolut normal. „În fiecare zi mă numea cu cuvinte murdare, de ocară, nu-mi dădea bani nici de pâine la copii. Da nu asta mă deranja, mă rugam Domnului să nu mă bată”.

De cele mai multe ori, motivele violenței în familie invocate de victimele participante la investigarea noastră sunt alcoolismul (80% din răspunsuri) și sărăcia (60%). Deși nici una dintre respondente, victime ale violenței domestice, nu a menționat doar o singură cauză - majoritatea au specificat un întreg set de motive complexe. În cele mai dese cazuri este vorba de mai multe motive cumulate, cum ar fi starea de ebrietate a abuzatorului și emoțiile negative ale acestuia, acumulate la serviciu sau pe parcursul zilei. Circa 30% dintre femeile supuse violenței domestice consideră că propriul lor comportament a generat violența („faptul că nu tăceam, că nu eram mai supusă, îi răspundeam înapoi - aceste lucruri au dus chiar la aceea că soțul m-a înșelat cu altă femeie și, având o relație extraconjugală, era și mai violent cu mine”).

În cazul victimelor minore, care au fost supuse violenței în familie, motivul invocat de respondente a fost acela că de fapt copilul știa despre adulterul tatălui, iar ea să nu spună mamei, tata o bătea. În unele cazuri de concubinaj, mama (fiind în stare de ebrietate) permitea concubinului să violeze propriul copil. Toate minorele intervievate care au avut o experiență de trafic, motivul de bază pentru a pleca peste hotare a fost anume acela de a scăpa de teroarea din familie și de a rupe acel cerc vicios. Un alt motiv, invocat de respondente, a fost și educația din familia agresorului (circa 30% au menționat că așa e primit la el în familie - și tatăl lui, și bunelul erau agresivi cu soțiile). Acest lucru vorbește despre influența educației în familie asupra propriului comportament, preluarea modelului de acasă, din familia de proveniență și perpetuarea lui în propria familie.

Un lucru ce nu poate fi trecut cu vederea sunt stereotipurile care există încă în societatea din Moldova: circa 30% din respondente, în calitate de motiv al violenței, au menționat: „Mă iubește, de-aceia mă bate”, iar circa 20% au indicat: „Așa mă educă”. Violența familială este o problemă stringentă care necesită o intervenție multidimensională.

La nivel de concluzii și recomandări am putea menționa următoarele:

- Elaborarea instrumentelor regulatorii de implementare a Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, ceea ce ar permite (dar și stimula/obliga) diferitelor categorii ale grupurilor profesionale să desfășoare acțiuni concrete în domeniu, pentru care ar purta și responsabilitatea cuvenită.
- Organizarea unor ședințe de coordonare regulate la care ar participa reprezentanții tuturor agențiilor implicate în prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie (structuri de stat, ONG, organizații internaționale), în cadrul cărora să se facă schimb de informații despre activitățile desfășurate, planurile de viitor, precum și să se coordoneze diverse aspecte ce țin
- de reglementarea problemei violenței în familie.
- Dezvoltarea unui sistem de referire pentru victimele violenței în familie (femei).
- Elaborarea cadrului normativ care ar reglementa lucrul cu subiecții violenței în familie. Sensibilizarea factorilor de decizie privind gravitatea problemei violenței domestice, fapt care iar îndemna la acțiuni concrete (traducerea în fapt a prevederilor legii, alocarea resurselor financiare de la bugetul de stat pentru servicii acordate victimelor, agresorilor).
- Lipsa unor standarde privind serviciile oferite în domeniu, în special servicii de asistență acordată subiecților violenței în familie, durata acestora, lipsa unor regulamente cadru cu privire la organizațiile care prestează sau care intenționează să presteze servicii în domeniul violenței în familie.
- Elaborarea și aprobarea la nivel național a standardelor de calitate privind serviciile oferite în domeniul violenței în familie. Elaborarea și aprobarea la nivel național a unui mecanism de acreditare a organizațiilor care prestează servicii în acest domeniu.
- Lipsa unui mecanism de monitorizare permanentă și continuă a fenomenului ca atare. Desfășurarea cercetărilor aprofundate în regim continuu, ceea ce ar permite ajustarea politicilor și strategiilor de contracararea a violenței în familie.
- Societatea consideră violența în familie o problemă ce ține de interiorul familiei, preferând să
- nu ia o atitudine și, evident, mai puțin încearcă să întreprindă careva acțiuni împotriva acestui fenomen. Desfășurarea unor campanii masive de sensibilizare a publicului larg, care ar schimba atitudinea populației față de problema dată și mai ales atitudinea factorilor de decizie.
- Lipsa unui sistem de educație/cultură non-violentă, de egalitate între genuri atât în școală, cât și în familie. Campanii de sensibilizare a tinerei generații privind modul de viață non-violent. Programe speciale privind cultivarea unui mod de viață non-violent în cadrul curriculumului preuniversitar și universitar.
- Serviciile existente în prezent sunt puține la număr și foarte slab promovate, din care cauză sunt cunoscute de un număr înfim de potențiali beneficiari, mai ales în mediul rural. Campanii de sensibilizare privind fenomenul și de promovare a serviciilor existente; campanii de încurajare a victimelor de a se adresa la serviciile existente.
- Serviciile existente asigură doar intervenția de criză, pe când nevoile victimei sunt mult mai mari și necesită mai mult timp (nu doar 3 luni) pentru a fi satisfăcute, iar serviciile de asistență pe termen lung, de durată lipsesc cu desăvârșire. Asigurarea durabilității serviciilor (implicarea și
- structurilor de stat în acordarea serviciilor respective, consolidarea capacităților prestatorilor de servicii existente, ONG-urilor) prin specializarea actorilor din domeniu.
- Lipsa unor servicii complexe de durată, care să asigure soluționarea definitivă a problemei. La moment serviciile care există sunt sporadice, doar în anumite zone geografice și se limitează la adăpost, consiliere psihologică și asistență juridică. Pe când necesitățile victimei sunt mult mai mari și necesită o abordare complexă, multidisciplinară pentru a rezolva definitiv problema.
- Instituirea unui mecanism eficient de coordonare a activităților din domeniul prevenirii/combaterii violenței în familie. Consolidarea serviciilor existente și extinderea lor pe o arie geografică mai mare.
- Asigurarea durabilității serviciilor (implicarea și a structurilor de stat în acordarea serviciilor, consolidarea capacităților prestatorilor de servicii existente, ONG-urilor) prin specializarea actorilor din domeniu.
- Lipsa serviciilor specializate pentru agresori (programe de rehabilitare, reeducare pentru agresori). Această categorie trebuie ajutată să înțeleagă că agresivitatea pe care o manifestă este o problemă

proprie ce poate și trebuie tratată/soluționată și depășită. Lansarea serviciilor pentru agresori, specializarea unor organizații/structuri care ar lucra cu agresorul în vederea prevenirii abuzului.

- Organizarea campaniilor de sensibilizare, orientate spre schimbarea atitudinii victimei față de propria persoană, cultivarea încrederii în sine și încurajarea (autoidentificării) adresării la prestatorii de servicii specializați.

Bibliografia:

1. Conferința națională – “Violența în familie – aspecte multidisciplinare”, Chișinău, 1999, p. 67
2. Evaluare rapidă privind problema violenței în familie în Republica Moldova. Centrul Internațional pentru Promovarea și Protecția Drepturilor Femeii „La Strada” Chișinău, 2007, p.45
3. Studiul Demografic și de Sănătate, Chișinău, 2005, p.173